

บทที่ 4

แต่ละภาพเกิดจากความตั้งใจในพระจันทร์ลายกระต่าย

พระจันทร์ลายกระต่าย เป็นละครที่เกิดขึ้นในยุควิกฤตวงการโทรทัศน์ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม สถานีโทรทัศน์ทุกช่องของหุ้มสุดตัว เพื่อต่อสู้กันเต็มพิกัด โดยเฉพาะละคร เกมโชว์ และทอล์คโชว์

“ภาพรวมของวงการโทรทัศน์ปีนี้บอกได้คำเดียวว่ามันส์กับเกมโชว์บันลือโลก และสะใจกับละครน้ำเน่า อันเป็นเกมใหม่ของธุรกิจทีวี ส่วนรายการสารคดีและรายการเด็กถูกทุบทิ้งอย่างไร้เยื่อใย”¹

“อย่างละครในอดีตเคยเป็นอย่างไร ก็ยังนำเสนอออกมาในปัจจุบันอย่างนั้น มีการเสนอเรื่องซ้ำวนเวียนกลับไปกลับมา ไม่นานเกินรอ เราก็จะได้ชมบ้านทรายทองอีก จึงไม่ใช่เรื่องแปลก หากละครทีวีปัจจุบัน จะเสนอเรื่องราวประเด็นเดิมๆ สื่อสารวัฒนธรรมบุชาเงิน แยมสมบัติ แยมผู้ชาย”

ผศ. จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย

(คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
แสดงทัศนะในงานเสวนา “โลกเก่า โลกใหม่” ของละครโทรทัศน์)

พระจันทร์ลายกระต่ายเป็นละครโคกนาฏกรรมที่ถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ที่ออกอากาศทุกวันพุธและพฤหัสบดี หลังข่าวภาคค่ำ ตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม จนถึง 15 เมษายน 2542 รวมทั้งหมด 10 ตอน เป็นละครที่ผิววาล้อม แหกแนวละคร “เรื่องเก่า ที่เอามาเล่าใหม่” ไม่ว่าจะเป็นปัญญาชนกันคร้ว ตำรับรัก เจ้าสาวของอานนท์ และบ้านทรายทอง เป็นเรื่องราวของวัยรุ่นที่สะท้อนแนวคิด ค่านิยม และความผิดพลาดของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับ “พิชัย” ฉัตรลดา” และ “ปวิตร” เป็นตัวอย่างความผิดพลาดของวัยรุ่นไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก เพศสัมพันธ์ การพนัน หรือปัญหาครอบครัว

เรื่องราวของตัวละครทั้งสาม ได้ถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่คนดูมีทางเลือกมาก สามารถเปลี่ยนช่องไปชมรายการอื่นได้ ถ้าสิ่งที่ปรากฏบนจอไม่น่าสนใจ ถึงแม้ว่าภาพยนตร์และละครโทรทัศน์จะมีคุณสมบัติที่คล้าย คือสื่อด้วยภาพและเสียง แต่ด้วยคุณภาพเสียงและภาพที่ออกมาทำให้สื่อทั้งสองมีเอกลักษณ์ของตนเอง ละครโทรทัศน์จะบันทึกในรูปของ “วีดีโอ” ซึ่งให้ความรวดเร็ว ประหยัด และสะดวก แต่คุณภาพของภาพที่ได้จะหยาบ ไม่คมชัด ความลึกและแสงสีของภาพจะเทียบไม่ได้กับภาพยนตร์ ประกอบกับจอโทรทัศน์มีขนาดเล็กกว่าจอภาพยนตร์มาก ทำให้ภาพที่ปรากฏไม่ชัดเท่าที่ควร

¹ เพ็ญลักษณ์ ภักดีเจริญ, “วิกฤตวงการทีวี ปรับตัวสู้เต็มพิกัด”, จุดประกาย, กรุงเทพมหานคร (วันเสาร์ที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2541)

ทำให้โทรทัศน์ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่จำปวดย เมื่อเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีเด่นชัดและเน้นทางด้านความงามทางศิลปะ แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างภาพยนตร์นั้นจำเป็นต้องใช้ทุนมหาศาลในการผลิต

ผู้กำกับเรื่อง **พระจันทร์ลายกระด่าย** มีผลงานกำกับภาพยนตร์เรื่อง **ลูกบ้าเที่ยวล่าสุด** และได้มีส่วนร่วมในภาพยนตร์คุณภาพหลายๆ เรื่อง เช่น รวมแสดงใน **คนเลี้ยงช้าง** รวมทั้งกำกับภาพยนตร์โฆษณาต่างๆ ทำให้ได้รับอิทธิพลจากศิลปะการผลิตภาพยนตร์ ซึ่งมีผลต่อการกำกับภาพและการดำเนินเรื่องของละคร **พระจันทร์ลายกระด่าย**

อิทธิพลของภาพยนตร์ใน "ละครเรื่องพระจันทร์ลายกระด่าย" และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

1. **พระจันทร์ลายกระด่าย** เป็นบทละครที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมที่มีชื่อเรื่องเดียวกัน เขียนโดย **ปราณประมุข** และนำมาดัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์โดย **ดลกมล ศรีธำทิพย์** และ **อิทธิสุนทร วิชัยลักษณ์** (ผู้กำกับ) จึงเป็นการถ่ายโอนจากตัวละครจากออกมาเป็นการ และเพื่อเพิ่มสีสัน รวมทั้งการดำเนินเรื่องจึงมีการวางตัวละครเพิ่มขึ้นมาอีกมากมาย เช่น **เซ่ง ตาแมน ป้าน้อย ป้อม ลุงจำ ลามซ่า เป็นต้น**

ปัญหา บทภาพยนตร์นั้นจะผูกเรื่องราวให้คนดูได้ติดตามเหตุการณ์ต่างๆ ที่นำไปสู่จุดสุดยอด (climax) ในตอนจบ แต่สำหรับละครโทรทัศน์นั้น ในแต่ละตอนจำเป็นต้องมีจุดสุดยอดย่อยๆ เพื่อให้คนดูได้ติดตาม สนใจตลอด เพราะถ้าคนดูโทรทัศน์มีทางเลือก และละครโทรทัศน์มีโฆษณาที่กระหน่ำตอนด้วย เพราะฉะนั้น ตอนจบของแต่ละตอนจึงต้องทิ้งคนดูด้วยคำถามว่า "อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป" เพื่อให้พวกเขาอดดูตอนต่อไป

เนื่องจากผู้กำกับ**พระจันทร์ลายกระด่าย** ค้นเคยกับการสร้างภาพยนตร์มากกว่า ทำให้บทในเรื่องมีลักษณะคล้ายบทภาพยนตร์ คือทุกๆ ตอนในแต่ละวันเป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่จุดสุดยอดซึ่งจะออกอากาศในวันที่ 9 ของวันที่ถ่ายทอด และวันที่ 10 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายเป็นตอนที่เหตุการณ์ต่างๆ คลี่คลาย ทำให้เรื่องราวจบในตอนต่างๆ ดำเนินไปเรื่อยๆ ไม่ค่อยมีจุดดึงดูดคนดูเท่าไรนัก

แนวทางแก้ไขก็คือ การสร้างและเพิ่มปมปัญหา ข้อขัดแย้งย่อยๆ ให้ตัวละครได้ต่อสู้ เผชิญหน้า และหาทางแก้ไข เพื่อให้คนดูได้ติดตามผลที่จะเกิดขึ้น หรืออาจจะเติมปมหาย่อยๆ ที่ช่วยปูเรื่องให้จุดสุดยอดมีความเข้มข้น ซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ตัวละครในเรื่องดังกล่าวมีส่วนช่วยดึงดูดความสนใจของคนดูได้ดี ไม่ว่าจะเป็น **พงพัฒน์ วชิรบรรจง** ในบทบาทของ **เซ่ง คนที่รักธรรมชาติ** และตระหนักถึงความงามของดวงจันทร์ **อินทิรา แดงจำรูญ** ซึ่งถ่ายทอดตัวจักรลดาออกมาได้ดี หรือฝีมือที่พัฒนาอย่างเห็นได้ชัดในบท **"พิชัย"** ของ **อับ สราวุธ**

2. **การใช้กล้องเดี่ยว (single camera)** ซึ่งเป็นวิธีการของการผลิตภาพยนตร์ ตัวละครต้องแสดงในฉากนั้นซ้ำหลายรอบ ในแต่ละมุมกล้อง หรือขนาดภาพ ซึ่งจะทำให้มีปัญหาในเรื่องความต่อ

เนื่องของการแสดง ท่าทาง อารมณ์ เสื้อผ้า แสง ฯลฯ ซึ่งต้องสอดคล้องกันเมื่อนำมาตัดต่อ ถึงแม้จะมาจากภาพที่บันทึกต่างมุมกัน จัดไฟคนละครั้งกันก็ตาม

ปัญหา เนื่องจากการใช้กล้องเดี่ยวที่นักแสดงต้องแสดงซ้ำหลายๆรอบใน 1 ฉาก จามทั้งความปราณีตของผู้กำกับซึ่งจะเน้นเรื่องภาพมาก เช่น มีการถ่ายโดยใช้ดอลลีเกือบทุกฉาก การจัดแสงแบบครบชุด และมุมกล้องต่างๆ ทำให้ใช้เวลาในการถ่ายทำนาน และงานมักไม่บรรลุตามตารางที่ได้กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม การใช้กล้องเดี่ยวเป็นความตั้งใจของผู้กำกับและทีมงาน เพื่อให้ได้ภาพที่ดี

แนวทางแก้ไข ก็คือผู้กำกับซึ่งจะถ่ายทุกฉาก จากทุกมุมกล้อง และทุกขนาดภาพที่มีความเป็นไปได้ที่จะเลือกใช้เวลาตัดต่อ และภาพที่ได้จะมีความหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ สื่ออารมณ์ตามที่ต้องการได้ และทำให้ภาพประสานกันได้ดี อย่างไรก็ตาม คนดูโทรทัศน์มีความตั้งใจและสมาธิในการดูน้อยกว่าคนดูภาพยนตร์ ดังนั้นคนดูจะไม่สนใจมากนักในเรื่องของภาพที่ออกมา หากเขาจะสนใจเนื้อเรื่อง ถึงที่กอลละครพูด สีหน้า ท่าทางและอารมณ์ของตัวละครมากกว่า ดังนั้น การสื่อความหมายไปยังคนดูโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ บางครั้งจึงไม่ต้องการอะไรมาก นอกจากภาพที่คนดูดูแล้วรู้เรื่อง

2.การจัดหาสถานที่ ซึ่งตามเนื้อเรื่องจำเป็นต้องใช้สถานที่ที่หลากหลาย เช่น ร้านอาหารหรูๆ ห้างสรรพสินค้าที่มีระดับ และผับต่างๆ

ปัญหา คือผู้จัดการสถานที่มักติดต่อขอใช้สถานที่ไม่ได้ตามกำหนด เนื่องด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น เจ้าของสถานที่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายมากเกินไป หรือผู้กำกับไม่พอใจกับสถานที่ที่ได้ ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตารางการถ่ายทำเสมอ

แนวทางแก้ไข ผู้จัดการสถานที่ ควรศึกษาบท และดูว่าต้องใช้สถานที่ใดบ้าง และติดต่อไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ รวมทั้งควรปรึกษากับผู้กำกับในรายละเอียดต่างๆ ว่าผู้กำกับต้องการแบบใด มีข้อกำหนดอะไรบ้าง และถ้าหากดูแล้วว่าไม่สามารถหาสถานที่ได้ทัน ก็ควรแจ้งผู้ช่วยผู้กำกับซึ่งเป็นคนจัดตารางการถ่ายทำล่วงหน้าประมาณ 1 สัปดาห์

3. บรรยากาศในกองถ่าย เนื่องจากทีมงานส่วนใหญ่ไม่เคยร่วมงานกันมาก่อน เนื่องจากเป็นการทำงานอิสระ

ปัญหา งานกองถ่ายเป็นงานที่ต้องทำกันเป็นทีม ดังนั้นเมื่อทีมงานส่วนใหญ่เพิ่งร่วมงานกัน ทำให้บรรยากาศการทำงานในบางครั้ง ไม่ค่อยเป็นกันเอง และเกิดปัญหาในการทำงานบ้าง

แนวทางแก้ไข ปัญหาลักษณะนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกหน่วยงาน ไม่ใช่เรื่องแปลก ใดๆก็ตาม ถ้าทีมงานมีโอกาสได้ร่วมงานกันมากขึ้น อาจช่วยให้บรรยากาศมีความเป็นกันเองมากกว่านี้ และที่สำคัญทีมงานทุกคนไม่ควรใช้ความรู้สึกส่วนตัวมาเกี่ยวข้องของเวลาทำงาน เพราะจะทำให้เกิดความเครียดในทีมงานได้

ถึงแม้ว่ากองถ่ายละครพระจันทร์หลายกระด่ำย จะมีปัญหาอยู่บ้าง แต่ผลงานที่ออกมามีความ
ดีอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดที่พยายามนำเสนอเรื่องราวใหม่ๆ ไม่ตามกระแสของตลาด รวมทั้งการทุ่ม
เทการทำงานของทีมงานทุกคนในช่วงระยะเวลา 4 เดือน เพื่อสร้างละครครั้งนั้นๆ เพียง 10 ตอนที่ให้แง่
คิดดีๆ แก่สังคม

"ความสุข หรือความพอใจในชีวิตนั้นอยู่ไม่ไกล เจกเช่นกับความงามที่เพียงแต่เรา
แหงนหน้ามองฟ้า เราก็จะพบกับพระจันทร์หลายกระด่ำย"

สำนักหอสมุด